Oponentský posudok

Na habilitačnú prácu

Autor: **Ing. arch. Mgr. art. Michal Lošonský, ArtD.**

Názov: **Demarkačná scénografia**

Oponent: **doc. Mgr. art. Vít Halada, ArtD.**

Pracovisko/Profesionálne zaradenie: Katedra architektonickej tvorby Vysokej školy výtvarných umení

Na úvod mojej oponentúry habilitácie Michala Lošonského musím priznať, že sa nie úplne cítim posudzovať prácu a myslenie scénografa. Napriek tomu sa pokúsim ponúknuť do diskusie niekoľko poznámok z pohľadu architekta a vysokoškolského pedagóga.

1. Michala poznám z KAT VŠVU, kde som ako doktorand a neskôr asistent spolu viedol niektoré Michalove študentské práce, v ktorých bola prítomná snaha o postupné a premýšľavé nachádzanie priestorových foriem ako možných odpovedí na naše snahy o testovanie metód architektonického navrhovania. Pamätám si Hybrid a Dedečka. Som rád, že snaha o racionálne postupy, možno metódy z Michalovej práce nemizne a dokonca sa stáva témou jeho habilitačnej práce.

2. Michal o sebe tvrdí, že je vo svojej tvorbe neistý, váha a spochybňuje sám seba. Ak sú výsledkom takejto tvorby interpretačne komplexné, výtvarne sebavedomé, priestorovo zaujímavé a na pohyb a činnosti bohaté scény, oceňované scénografie, tak je to dobrý spôsob akým o tvorbe treba uvažovať. Neistota a spochybňovanie známeho, či už v rámci seba alebo vo vnútri disciplíny je skvelý spôsob ako iniciovať nové.

3. Z Michalovej habilitačnej práce, textu, sa dá identifikovať vôľa po spolupráci, respektíve po uvedomelom hľadaní podoby priestoru inscenácie v úzkom dialógu s režisérom, dramaturgom. Tento typ ambície a výhody oslabovania vlastného ega smerom k netriviálnemu objavovaniu možností v argumentácii je mi veľmi blízky a myslím, že je viditeľné naviazanie výsledkov takýchto spoluprác na ocenené práce.

4. Michal je vzdelaním architekt a scénograf. Praxou je scénograf, architekt, pedagóg a asi aj niečo viac. Poloha na hranici disciplín neponúka úplne istotu majstrovských rozhodnutí ale dovoľuje uvažovať aj mimo ich hranice. Alebo aj mimo hranice fyzického priestoru konkrétneho divadelného priestoru. Scénografia inscenácie Hlava XXII v Štúdiu Divadla Andreja Bagara v Nitre otvorila už otvorený experimentálny priestor mimo horizontálne a vertikálne hranice fyzického priestoru. Pochopenie možností architektúry divadla a jej využitie na viacnásobné priestorové vzťahy ponúkajúce bohatšie obrazy a interpretácie a zároveň provokujú vysokú dynamiku pohybu hercov. Javisko už nie je fiktívnym priestorom ale skutočný priestor sa mení na javisko.

5. Ako architekt sa pokúšam sa vidieť, chápať a navrhovať priestor. V Michalovej práci priestor neexistuje medzi kulisami ale stáva sa jedným z hlavných výrazových prostriedkov. Možno to je bežné, neviem, mňa to baví. Priestory v hre Kocúrkovo ma nútili premýšľať. Dlhý úzky nízky, rovnomerne nasvietený, plochý priestor Kocúrkova,

skôr obraz ako scéna, preplnený hercami a situáciami. Priestor je zámerne potlačený a nefunguje to len divadelne ale baví ma to ako architekta. Tmavý, hlboký, priestor viacznačný priestor 13tej hodiny. Estráda, divadlo, krčma, parlament ... zvláštne miesto v ktorom sú však postavy stále v jednej rovine, ploché. Aj keď existujú aj pozadia a popredia. Priestor bez fyzických hraníc ale vymedzovaný svetlom. Monológ, priestor javiska mizne úplne ostáva len priestor jednej postavy a tá je priestorová, pohyby jej tela, objem a priestor šiat, monochromatickosť, silné svetlo. Priestor tela, postavy pulzujúci v prázdnote.

6. Michal ponúka v reflexii svojej tvorby testovanie pohybu, činnosti, aktivity ako výrazového prostriedku. Mnohosmerný pohyb hercov cez a mimo priestor štúdia v Nitre. Priestorové vzťahy vyjadrené opakovaným pohybom postáv v plochom priestore Kocúrkova. Vo filmových scénografiách sú statické pozadia nahrádzané alebo dopĺňané o pohyb, činnosť a sú priestorom ďalších možných interpretácií.

7. V habilitantov práci ma baví spôsob akým sa istý typ kulisy, rekvizity stava súčasťou pohybu na javisku, hrania, interpretácie. Viacvyznamovosť, či už v podobe hybridu alebo abstraktnej formy, ktorá sa môže stať hocičim iným, aj keď nie vždy je je lákavá taktika pri vytváraní priestoroćyh vzťahov. Stolico/lavica v Kocurkove. Kufor v hoffmanovi, sestuholníkové podium v Hlave XXII.

8. Michal hovorí pri svojej tvorbe a jej východiskách o fetišoch alebo traumách. Asi sa dozvieme viac v rámci prednášky ale chápem ich ako o pokus priblížiť svoj získaný svet scénografie do priestoru mimo neho. Nielen do tvorby ale aj smerom ku kolegom a študentom. Možno by mohol byť presnejší, skoro až melodickejší, aby sa stali fetiše a traumy, tézami a princípmi, ale otázka či je vlastne možné. Alebo to je skôr niečo, čo nasvecuje vlastnú autorskú polohu ale nemá sa stať metodikou, ktorá sa dá prenášať alebo učiť.

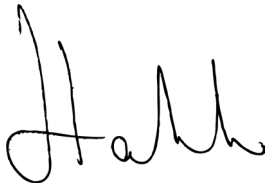
9. Michal je pedagóg a pripravuje prvákov na vstup do sveta scénografie. Táto téma ma zaujíma a možno sa stane tiež súčasťou prednášky, lebo ma zaujíma z čisto sebeckého záujmu. Vstup do sveta architektúry je problém, ktorý riešime aj my na KAT VŠVU.

10. Mám za to, že práca habilitanta Michala Lošonského, je dostatočne aktuálna a komplexná, viditeľne ukotvená v scénografickej praxi a ako aj v akademickom prostredí, zároveň stále otvorená a vyvíjaca sa, sebavedomá ako aj pochybujúca. Všetky tieto polohy považujem za kvality, ktoré ho kvalifikujú na udelenie umelecko-pedagogického titulu docent. Preto prácu odporúčam na obhajobu a teším sa na prednášku a diskusiu.

Odporúčam uchádzačovi Michalovi Lošonskému

udelenie umelecko-pedagogického titulu docent

v odbore Habilitačného a inauguračného konania: divadelné umenie

v Bratislave 31.3.2025

Vít Halada